

SAMAGRA SHIKSHA

વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ

NATIONAL SKILL QUALIFICATION FRAMEWORK

અંતર્ગત વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણને શાળાના શિક્ષણની સાથે જોડવાની એક પહેલ છે.

ગુજરાત શાળા શિક્ષણ પરિષદ, સમગ્ર શિક્ષા,
સેક્ટર 17, ગાંધીનગર

વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ

- વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણએ ધોરણ- ૯ થી ૧૨ ના વિદ્યાર્થીઓમાં સુષુપ્ત અવસ્થામાં પડેલી જીવન કૌશલ્ય કળાને બહાર લાવી તેના કૌશલ્યને નિખારવાનો અને આર્થિક રીતે પગભર બનાવવાનો ભારત સરકારનો સકારાત્મક પ્રયાસ છે.
- National Skill Qualification Framework અંતર્ગત વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણને શાળાના શિક્ષણની સાથે જોડવાની એક પહેલ છે.

નવી શિક્ષણ નીતિ 2020 :

- નીતિ અનુસાર, 2025 સુધીમાં, ઓછામાં ઓછા 50% વિદ્યાર્થીઓ વ્યાવસાયિક શિક્ષણ મેળવશે.
- આ ઉદ્દેશ્ય હાંસલ કરવા માટે, માધ્યમિક શાળાઓએ ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ (ITI), પોલિટેકનિક, સ્થાનિક ઉદ્યોગ વગેરે સાથે સહયોગ કરવો પડશે.
- હબ અને સ્પોક મોડેલમાં શાળાઓમાં કૌશલ્ય પ્રયોગશાળાઓ પણ સ્થાપવામાં આવશે અને બનાવવામાં આવશે, જે અન્ય શાળાઓને સુવિધાનો ઉપયોગ કરવા માટે મંજૂરી આપશે.

વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ કેવું હોવું જોઈએ ?

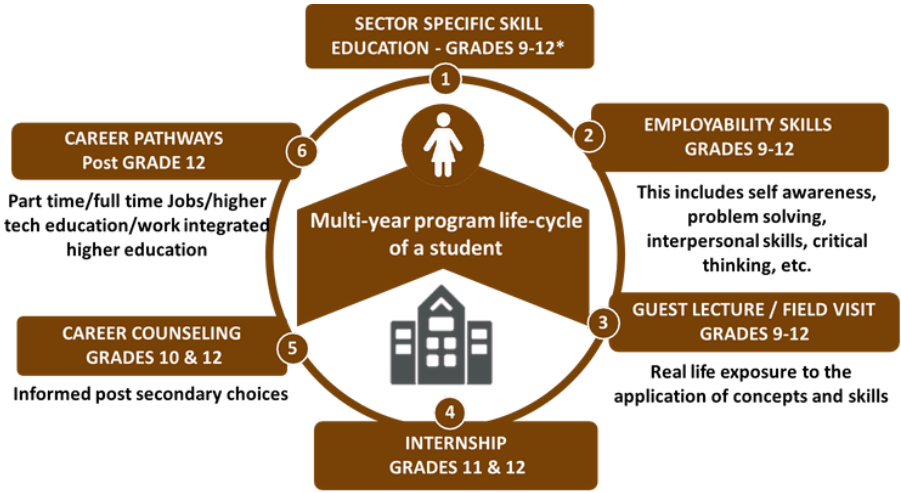
- પ્રવર્તમાન તકો આધારિત
- મુખ્ય પ્રવાહના શિક્ષણમાં સંકલિત
- જન્ડર ભેદ વિના

હેતુ :

- વિવિધ વ્યવસાય વિષે સમજણ કેળવવા થિયરી સાથે અદ્યતન લેબથી સજ્જ પ્રેક્ટીકલ જ્ઞાન નો ભંડાર
- વોકેશનલ ટ્રેનર દ્વારા ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ અને તજજ્ઞો દ્વારા માર્ગદર્શન
- સ્થળ મુલાકાત દ્વારા પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન
- આત્મનિર્ભર બનવની ઉત્તમ તક
- સ્વનિર્ભર વ્યવસાય કે સારી નોકરીની તકો
- ભારત સરકાર દ્વારા માન્ય ધોરણ ૧૦ નું અને ૧૨ પછી NSQF લેવલ મુજબનું સ્કીલ સર્ટિફિકેટ

Lifecycle of Interventions for Vocational Education (Std.9th to Std.12th)

વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ ના ઘટકો:

1	2	3	4	5
શિયરી - વોકેશનલ ટ્રેનર દ્વારા વર્ગખંડમાં શિક્ષણ - સંસાધનો: પાઠ્યપુસ્તક અને ઈ-સામગ્રી	પ્રેક્ટિકલ - વોકેશનલ લેબમાં વોકેશનલ ટ્રેનર દ્વારા હેન્ડ-ઓન લર્નિંગ - સંસાધનો: ટૂલ્સ અને ઈકિવપમેન્ટ, કાર્યો માલ ગ્રાન્ટ, ઈ-સામગ્રી	ગેસ્ટ લેક્ચર - વિદ્યાર્થીઓને ભણાવવા માટે મહિનામાં એકવાર વિષય નિષ્ણાતો, ઉદ્યોગના પ્રતિનિધિઓને આમંત્રિત કરો - સંસાધનો: ગેસ્ટ લેક્ચર માટે ગ્રાન્ટ	ઇન્ડસ્ટ્રીયલ વિઝિટ - અને ત્રણ મહિનામાં એકવાર વિદ્યાર્થીઓને ઈન્ડસ્ટ્રીઝની મુલાકાત લેવા લઈ જાઓ એક્સપોઝર મેળવો - સંસાધનો: ઉદ્યોગ મુલાકાત પરિવહન માટે અનુદાન	ઇન્ટર્નશિપ - વર્ષમાં એક વખત એમ્પ્લોયર સાઇટ્સ (માત્ર ધોરણ 11 અને 12 માટે) 80 કલાક માટે વિદ્યાર્થીઓની નોકરી પરની તાલીમ - સંસાધનો: ઇન્ટર્નશિપ માટે અનુદાન રૂ. 500/- પ્રતિ વિદ્યાર્થી (DBT)

હાલમાં નીચે દર્શાવેલ વોકેશનલ વિષયો માં ગુણવત્તાયુક્ત પ્રેક્ટીકલ શિક્ષણ

Agriculture

Beauty & Wellness

Retail

Power

Apparel

BFSI

Construction

Automotive

Plumbing

Food Processing

IT-ITES

Healthcare

Tourism

Electronics & Hardware

Physical Education

List of options for higher studies, jobs and business available after pursuing Vocational Education

Sector: **Agriculture** Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B.E Automobile Engineering M.Tech Automotive Engineering B.E Mechanical Engineering M.Tech Mechanical Engineering M.Des Transportation and Automobile Design B.Sc. Cosmetology B.Tech. Cosmetic Technology B.Sc. in Health and Wellness B.A. Yogshastra B.Sc. in Yoga Diploma in Yoga	Rudra Agro International Sayaji Seeds KhedutPay Gujarat Agro Industries Corporation Dharmaj Crop Guard Limited Ambica Agro Angel Crop Science UPL Ltd. PI Industries Ltd. Coromandel International Ltd. Bayer CropScience Ltd.	Dairy business Medicinal herbs farming organic farming Agrotourism Fertilizer distribution Hydroponic retail store Organic greenhouse Honey production, Groundnut processing, Spices processing, Farm product export

Sector: **Automotive**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B.E Automobile Engineering M.Tech Automotive Engineering B.E Mechanical Engineering M.Tech Mechanical Engineering M.Des Transportation and Automobile Design	Tata Motors Ford Honda Maruti Suzuki General Motors Ashok Leyland Mahindra & Mahindra Hero MotorCorp Skoda Volkswagen Renault Audi Mercedes-Benz	Auto Interior/Oil Retail Shop Electric Vehicle Charging Station Car Wash/Trucking Business Packers and Movers Automobile Spraying & Branding Sale of Motor Vehicle Insurance, Auto Locksmith Business Vehicle Licensing Tyre Store Retail Business Battery Reconditioning Business Rental and Ride-Sharing Cars Automobile Magazine/Blogging Airport Bus Shuttle Service Auto Accessories Store Aviation Fuel Supply Exporting Automobile Parts Tow Trucking Service Automobile Repair Service Driving School Restoration/Dump Truck Mobile Mechanic Service Multi-Storied Parking Lot

Sector: **Beauty and wellness**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B.Sc. Cosmetology B.Tech. Cosmetic Technology B.Sc. in Health and Wellness B.A. Yogshastra B.Sc. in Yoga Diploma in Yoga	Lakme Salon Javed Habib B Blunt Hair and Beauty Salon Enrich Salon Kaya Skin Clinic	Salon/Beauty Parlour Beauty Clinics Specialized treatment centers Developing your own beauty products Wellness retreats Workshops and training programs Online content and Marketing

Sector: **Apparel**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B. Des in Fashion Design B.Des in Accessory Design B.Des in Textile Design B.Des in Knitwear Design B.Des in Fashion Communication B.F.Tech in Apparel Production Diploma in Fashion Designing and clothing technology	Arvind Ltd. Chaudhary Textile Ltd. Aarvee Denims and Exports Dharmadeep Commodities Jindal Worldwide Welspun Fashion Autograph Nakshatra Group Dipali Shah's Haute Couture	Garment factory Sub-contracting business in garment stitching Clothing store/Boutique Garment wholesale Garment export Printing and embroidery Garment washing plant Garment buying and sourcing agency E-commerce business

Sector: **Electronics**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B.E./ B.Tech. in Electronics Engineering B.E./ B.Tech. in Electronics and Telecommunication B.E./B.Tech in Electrical Engineering B.Sc. in Physics	Schneider Electric Infrastructure Limited Einfochips (An Arrow Company) Sahajanand Laser Tech Ltd. Gujarat Poly Electronics Limited Aarjay International Pvt. Ltd. Dell India/Godrej Electronics BSNL/Samsung/General Electric Hewlett-Packard L&T Technology Services	Laptop/Repair Store Electronics Recycling and E-waste Management phone Retailer And Repair Air Compressor CCTV Camera Retailer Solar Panel Installation E-commerce Platform for Electronics Products Home Automation LED Lighting Solutions

Sector: Banking and Finance

Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B. Com. M. Com. MBA in Finance MBA in Banking and Financial Services	Gujarat State Financial Corporation Gujarat State Cooperative Bank Ltd. Ahmedabad Mercantile Co-Op Bank Ltd. Kalupur Commercial Co-Op Bank Ltd. Rajkot Nagarik Sahakari Bank Ltd. Mehsana Urban Co-Operative Bank Ltd. Gujarat State Investments Limited (GSIL) Gujarat State Agriculture & Rural Development Bank Ltd. Gujarat State Cooperative Bank Limited Reserve Bank of India State Bank of India/HDFC/ICICI/HSBC/Axis Bank/Kotak Mahindra Bank	Financial consulting firm Fintech app development Financial education platform Online Mortgage Brokerage

Sector: IT-ites

Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
- B.E./B.Tech. in Computer Engineering - B.Sc. in Computing Science - B.Sc/ B.E./ B.Tech in Information Technology - M.Tech. in coulud computing	Gujarat informatics Limited (GIL) Tata Consultancy Services (TCS) Infosys/Wipro/Tech Mahindra EInfochips (An Arrow Company) Cybage Software Pvt. Ltd. Cygnnet Infotech Gateway TechnoLabs Azilen Technologies SPEC INDIA/HCL Technologies L&T Technology Services	Fintech app development Software Development Computer Training Mobile app development Ecommerce Game development CRM Software Web development Computer repair Chatbot development Cybersecurity consulting

Sector: Food Processing

Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
- B.Sc. in Food Science - B.Sc. Food Technology - B.Sc. Food and Nutrition - B.Sc. Home Science	Amul (Gujarat Cooperative Milk Marketing Federation) Vadilal Ltd./Balaji Wafers Pvt. Ltd. Adani Wilmar Ltd./Rasna Pvt. Ltd. Hindustan Unilever Ltd. (HUL) - Kissan Ambuja Exports Ltd. Pagariya Food Products Pvt. Ltd. Haldirams/ITC/Mother Dairy/Parle Agro	Bakery Jam Production Spice Processing Organic foods Dry fruits processing Fruit concentrates

Sector: **Plumbing**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B.E./ B.Tech in Civil Engineering B.E. in Civil Irrigation and Water Engineering Diploma in Civil Draftsman	Astral Poly Technik Limited Prince Pipes and Fittings Ltd. Ashirvad Pipes Pvt. Ltd. Dutron Group/Captain Pipes Ltd. Vectus Industries Limited Kankai Pipes & Fittings Pvt. Ltd. Apollo Pipes Ltd. Vigor Plast India Pvt. Ltd. Harson Polymers Pvt. Ltd.	Plumbing and green plumbing services, efficient fixtures in private offices, government offices, residential buildings, factories

Sector: **Construction**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B.E./ B.Tech in Civil Engineering , Diploma civil engineering, MBA in Construction Management	Reliance/Tata Steel/ adani, Government class 1,2,3 officers Larsen & Toubro (L&T) Nila Infrastructures Ltd. Shapoorji Pallonji Group PSP Projects Ltd./Sadbhav Engineering Montecarlo Limited Ajay Engi-Infrastructure Pvt. Ltd. RKC Infrabuilt Pvt. Ltd. Dilip Buildcon Ltd.	Equipment rental, landscaping building contractor cement, carpeting construction broker real estate firm

Sector: **Tourism**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
Bachelor of Hotel Management and Catering Technology (BHMCT) B. Sc. in Hospitality Management B.A. in Hospitality and Travel Masters in Sustainable Tourism	Gujarat Tourism (Gujarat Tourism Development Corporation) Cox & Kings/Veena World Thomas Cook India/Kesari Tours Akshar Travels Pvt. Ltd. Flamingo Transworld Pvt. Ltd. Compass Holidays/Akbar Travels Seven Seas Holidays Pvt. Ltd.	Event Management, tour operator, Food and beverage outlets, Catering, Restaurant, Eco-tourism, Consultancy in big4,Airbnb business, Blogger, Tourism and hospitality education

Sector: **Healthcare**
Vertical Mobility options

ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷାଦାନା ବିକଳ୍ପ	କଂପନୀନୁ ନାମ	ଓଡ଼ିଆମଣିଲତାନା ଅବସରୋ
B.Sc. Nursing MBBS / BAMS/ BHMS BDS Diploma in Ophthalmic Care Management Diploma in Emergency and Trauma Care Technician Diploma in Nursing Administration Diploma in Neuro Nursing Course	Zydu Cadila Torrent Pharmaceuticals Intas Pharmaceuticals Sun Pharmaceutical Industries Claris Lifesciences Ltd. Apollo Hospitals International Sterling/Shalby/CIMS Hospitals Hester Biosciences Limited Johnson and Johnson Lupin Pharma Healthspring	Home health care services, telehealth apps, medical devices, Medical tourism, health insurance, wellness coach, blogging helathcare staffing agency, elderly care services, health information website

Sector: **Physical Education**
Vertical Mobility options

ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷାଦାନା ବିକଳ୍ପ	କଂପନୀନୁ ନାମ	ଓଡ଼ିଆମଣିଲତାନା ଅବସରୋ
B. P. Ed. (Batchlor in Physical Education) D.P. Ed. (Diploma in Physical Education) B. Sc. in Yoga	Decathlon Sports India Gujarat State Physical Education and Sports University (GSPEASU) Sportseed Pro Pvt. Ltd. Khel Mahakumbh (Government Initiative) EduSports (part of Sportz Village) Sportz Consult Pvt. Ltd. Active Sports & Fitness Pvt. Ltd. Fitness365/GoSporto/LeapStart	Sports Management personal trainer sports journalism corporate wellness programs exercise equipment fitness vlogger online health coach sports psychology athletic instructor yoga center

Sector: **Retail**
Vertical Mobility options

ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷାଦାନା ବିକଳ୍ପ	କଂପନୀନୁ ନାମ	ଓଡ଼ିଆମଣିଲତାନା ଅବସରୋ
B.Voc. in Retail BBA B. Com. BBA - Retail and E Comerce Management	ITC Aditya Birla Group Reliance Group Tata Group Big Bazaar Tesco Shoppers Stop Lifestyle	Supermarket gift shop stationery and book shop kirana store fruits store flower shop apparel store specialty grocery store

Sector: **Power**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
B.E./ B.Tech. in Electrical Engineering B. Tech. in Power Engineering	Adani Power Torent Power Vestas Gensol Engineering	Solar installation energy storage solutions generator manufacturer building home security systems consulting electronic AI toy production

Sector: **Logistics**
Vertical Mobility options

ઉચ્ચ શિક્ષણના વિકલ્પો	કંપનીનું નામ	ઉદ્યમશીલતાના અવસરો
Diploma in Logistics and Supply Chain Management Advanced Diploma in Logistics and Shipping Post Graduate Diploma in Logistics and Supply Chain Management & Analytics Certification in Inventory Management Certification in Warehouse Management Certification in Transportation and Distribution Management Certification in International Trade and Logistics Certification in Freight Forwarding and Customs Procedures Certification in Lean Six Sigma for Logistics and Supply Chain	Gujarat Logistics Patel Integrated Logistics Ltd. Blue Dart Express Ltd. DTDC Courier & Cargo Ltd. Gati Ltd. Mahindra Logistics Ltd. Sical Logistics Ltd. Agarwal Packers and Movers Ltd. Shree Maruti Courier Services Pvt. Ltd. Aramex India Pvt. Ltd.	Warehousing, freight forwarding, order fulfillment software, logistics training, inventory management, trucking, drone delivery

વિષય પસંદગી

- ધોરણ ૯: ૮ મા વિષય તરીકે
- ધોરણ ૧૦: જૂથ ૧

બોર્ડની પરીક્ષા માટે ત્રીજી ભાષા એટલે કે હિન્દી/સંસ્કૃત/ફારસી/અરબી/સિંધી/પ્રાકૃત ના વિકલ્પમાં

- ધોરણ ૧૧: વધારાના વિષય તરીકે
- ધોરણ ૧૨:

વિજ્ઞાન: લાગુ પડતું નથી

વાણિજ્ય અને કલા: જૂથ ૪

વિદ્યાર્થીઓ નીચેનામાંથી કોઈપણ ૩ પસંદ કરી શકે છે - વ્યાવસાયિક વિષય, અર્થશાસ્ત્ર, આંકડાશાસ્ત્ર, સમાજશાસ્ત્ર, નાગરિકશાસ્ત્ર, ઇતિહાસ, ભૂગોળ, તત્ત્વજ્ઞાન, કલા, સંગીત, કમ્પ્યુટર શિક્ષણ, SP અને CC

પરીક્ષા:

- ધોરણ-9 અને 11 માટેનું મૂલ્યાંકન શાળાઓ દ્વારા આંતરિક રીતે કરવાનું છે
- ધોરણ-10 અને 12 માટે સંબંધિત Sector Skill Council અને ગુજરાત બોર્ડ ગાંધીનગર દ્વારા મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે.

પરીક્ષા પદ્ધતિ:

અનુક્રમ	પરીક્ષા પદ્ધતિ	ગુણાંક	પરીક્ષા લેનાર
૧	લેખિત ટેસ્ટ (થીયરી)	૩૦ માર્ક (પાસીંગ માર્ક : ૧૦)	ગુજરાત સેકન્ડરી અને હાયર સેકન્ડરી બોર્ડ
૨	પ્રેક્ટીકલ ટેસ્ટ	૫૦ માર્ક (પાસીંગ માર્ક : ૩૧૭)	સેક્ટર સ્કીલ કાઉન્સિલ
૩	આંતરિક મૂલ્યાંકન	૨૦ માર્ક (પાસીંગ માર્ક : ૦૬)	વોકેશનલ ટ્રેનર

“ સફળતાની વાર્તા ”

અમને કોઈ રોકી શકશે નહીં.

સાગર અને તેનો ભાઈ ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારમાંથી આવે છે. પરિવારની મહિલાઓ સલૂનમાં જવાનું પસંદ કરે છે પરંતુ 300 થી 400 રૂપિયા ખર્ચવા તેમના માટે ખૂબ ખર્ચાળ છે. ઘરમાં બે છોકરાઓ હોવાથી મહિલાઓએ તેમને સલૂનનું કામ કરી અને મહિલાઓની માવજત કરવાનું શરૂ કરવા પ્રોત્સાહિત કર્યાં. ધીરે ધીરે આ કામ કરવામાં તેઓની રૂચી વધવા માંડી અને ખુશી સાથે કરવા લાગ્યા. તેમજ, નવીનતમ શીખવા માટેના સ્ત્રોતો શોધવા લાગ્યા.

જ્યારે તેઓ “ તેલંગ હાઈસ્કૂલ- ગોધરા” માં અભ્યાસ કરતા હતા, ત્યારે તેમના માટે એક સુંદર તક મળી. મિસ ફોરમની નિમણૂક શાળા દ્વારા પસંદ કરાયેલ એક વ્યાવસાયિક વિષય તરીકે “બ્યુટીફૂલ અને વેલનેસ” શીખવવા માટે કરવામાં આવી હતી. છોકરાઓ માટે અનુકૂળ હોય તેવા વિષય તરીકે “હેલ્થકેર”ને પસંદ કરવાની પસંદગી હોવા છતાં, બંને ભાઈ “બ્યુટીફૂલ અને વેલનેસ વિષયની પસંદગી કરે છે. આ બોલ્ડ પગલાને કારણે તેમના અન્ય પાંચ પુરુષ મિત્રો પણ B&W પસંદ કરે છે. શાળા પણ સહાયક હતી અને તેમના છોકરાઓ પર ગર્વ અનુભવી રહી હતી.

તેમના નાના શહેરમાં, ઘણા લોકો રૂઢિચુસ્ત મંતવ્યો ધરાવતા હતા અને “બ્યુટીફૂલ અને વેલનેસ” ઉદ્યોગમાં નોકરીઓને સ્ત્રીની અથવા પુરૂષો માટે યોગ્ય ન હોવાનું જોતા હતા. ભાઈની જોડી અને તેના મિત્રોને તેના સાથીદારો અને પડોશીઓ તરફથી અસ્વીકારનો સામનો કરવો પડ્યો, જેનાથી તેને પ્રશ્ન થયો કે શું તેના સ્વપ્નને અનુસરવાનું યોગ્ય છે. એક દુકાનમાં ઇન્ટર્નિંગ કરતી વખતે, તેઓએ પડકારોનો સામનો કરવો પડ્યો કારણ કે આ વ્યવસાયને “ગર્લિટ” તરીકે જોવામાં આવતો ન હતો. તેઓ એક નાનકડી બાર્બર શોપમાં ઇન્ટર્ન કરે છે જ્યાં તેઓ પુરૂષોની માવજત કરવાની મૂળભૂત કુશળતા શીખે છે. તેઓ મોટા સલૂનમાં કામ કરવા ઈચ્છતા હતા. મિસ ફોરમે આ વિસ્તારના જાણીતા ઝૂમિંગ સલૂનના માલિકનો સંપર્ક કર્યો અને માલિકને સહકાર માટે પૂછ્યું. પહેલા તેણે વિશ્વાસના અભાવને કારણે તેનો ઇનકાર કર્યો, પરંતુ જ્યારે રાજ્ય સત્તાધિકારીએ દરમિયાનગીરી કરી અને તેમને એમ્પ્લોયર તરીકે વ્યાવસાયિક શિક્ષણનો ભાગ બનવા માટે સમજાવ્યા, ત્યારે તે સંમત થયા. હાલમાં સાગર અને તેના મિત્રો એ જ સલૂનમાં ઇન્ટર્ન કરી રહ્યા છે જ્યાં તેમની પાસે 13 લોકોનો સ્ટાફ છે. તેઓ ગ્રાહકોને આવકારવાની પદ્ધતિઓ શીખે છે, તેમને સૂચનો આપે છે, કેશ કાઉન્ટર સંભાળે છે અને ઘણું બધું. હાલમાં, સાગર અને તેનો ભાઈ લગ્નની સીઝનમાં મેકઅપ અને મહેંદી ઓર્ડર કરે છે. સાગર ગોધરામાં એક મોટા યુનિસેક્સ સલૂનની માલિકીની ઈચ્છા ધરાવે છે જ્યાં મોંઘી સહિત તમામ પ્રકારની ઝૂમિંગ સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવે છે.

સાગર અને તેના ભાઈની વાર્તા કુટુંબ અને સમુદાયના સમર્થનની શક્તિનો પુરાવો છે. યોગ્ય પ્રોત્સાહન અને સંસાધનો સાથે, કોઈપણ વ્યક્તિ તેમના સપનાને હાંસલ કરી શકે છે, પછી ભલે તે કોઈપણ અવરોધોનો સામનો કરવો પડે.

“ સફળતાની વાર્તા ”

સો સાથે, અમે કરી શકીએ !

જેન્ડર સ્ટીરિયોટાઇપ્સની વિરુદ્ધ હોય તેવા જુસ્સાને અનુસરવા માટે હિંમત અને નિશ્ચયની જરૂર છે. ગુજરાતના બોટાદ જિલ્લાની એક શાળામાંથી “ આશા, વૈશાલી પી, ધર્મિષ્ઠા, ટીનુ, નિરાલી અને વૈશાલી ” આ નામની છોકરીઓના જુથે ગર્વ અને કુતૂહલવશ ામા ધોરણમાં ઓટોમોટિવ સેક્ટર અંતર્ગત કુશળતા શીખવા અને ભવિષ્ય સુરક્ષિત કરવા માટે ઓટોમોટિવ ક્ષેત્રની પસંદ કર્યું છે.

પુરૂષ પ્રભુત્વ ધરાવતા ક્ષેત્રોમાં મહિલાઓની સંખ્યા વધતી હોવા છતાં, ઓટોમોટિવ એ પુરૂષની દુનિયા છે તેવી માન્યતા હજુ પણ યથાવત છે. કમનસીબે, આનાથી તેમના પરિવારો શાળાના નિર્ણય અને તેમની દીકરીઓને ઓટોમોટિવમાં દાખલ કરવાના નિર્ણય સાથે અસંમત થાય છે. નકારાત્મક ટિપ્પણીઓ પર વિજય મેળવવો મુશ્કેલ છે " તેઓ આ બધી કુશળતા સાથે શું કરશે? કારણ કે આ બધા પછી, તેણીએ કોઈની સાથે લગ્ન કરીને ઘરે રહેવું પડશે." અથવા "કાર અને " ઓટોમોબાઇલ મશીન" પુરુષો માટે છે, છોકરીઓ સમજી શકશે નહીં અને આવા વ્યવસાયોમાં કામ કરી શકે છે." પરંતુ તેમના વ્યાવસાયિક શિક્ષક “શ્રી પાર્થ પનારા” તેમના પરિવારોની માનસિકતા બદલવા માટે મક્કમ હતા. તેમણે છોકરીઓમાં આત્મવિશ્વાસ ભરવા માટે તેમને વાયરિંગ, સોલ્ડરિંગ, ઓઇલ ચેન્જ, બાઇક રિપેરિંગ અને ઘણું બધું શીખવ્યું. તેમણે વાસ્તવિક કાર્યક્ષેત્ર વિશે એક્સપોઝર આપવા માટે ફિલ્ડ વિઝિટ અને ગેસ્ટ લેક્ચર્સનું પણ આયોજન કર્યું હતું.

અને હવે, ગામમાં તેમના વિદ્યાર્થીઓ ઘરે ઘરે રસોડામાં મોટર રીપેર કરી શકે છે જે મોટા જથ્થામાં દૂધમાંથી સામૂહિક માખણ ઉત્પન્ન કરતી હતી, ટ્રેક્ટર અને બાઇકની હેડલાઇટ અને બેઝિક વાયરિંગ કે જેનો તેઓ ખેતરમાં ઉપયોગ કરે છે અને ઘણું બધું. તાજેતરમાં કૌશલ્ય સ્પર્ધામાં તેમાંથી બે વિદ્યાર્થીઓએ અન્ય વિદ્યાર્થીઓ સાથે ‘અંડરવોટર રોબોટ’નું વર્કિંગ મોડલ રજૂ કરીને બોટાદ જિલ્લામાં પ્રથમ સ્થાન મેળવ્યું હતું. પરિણામે, પરિવારો તેમની છોકરીઓને સમાજમાં ઔપચારિક રીતે પુરુષો માટેના કાર્યમાં યોગદાન આપતા જોઈ રહ્યા છે - તેઓ ગર્વ અનુભવે છે અને તેમની પુત્રીઓના ઉજ્જવળ ભવિષ્યની અપેક્ષાઓ ધરાવે છે.

વધુ માહિતી માટે નીચે આપેલ નંબર પર સંપર્ક કરો

Dr. Hitendra Joshi – Officer-in-charge

(Access ,Retention & Vocational Education) – 9898267389